

PRZYRODNICZE SKARBY PUŁAW

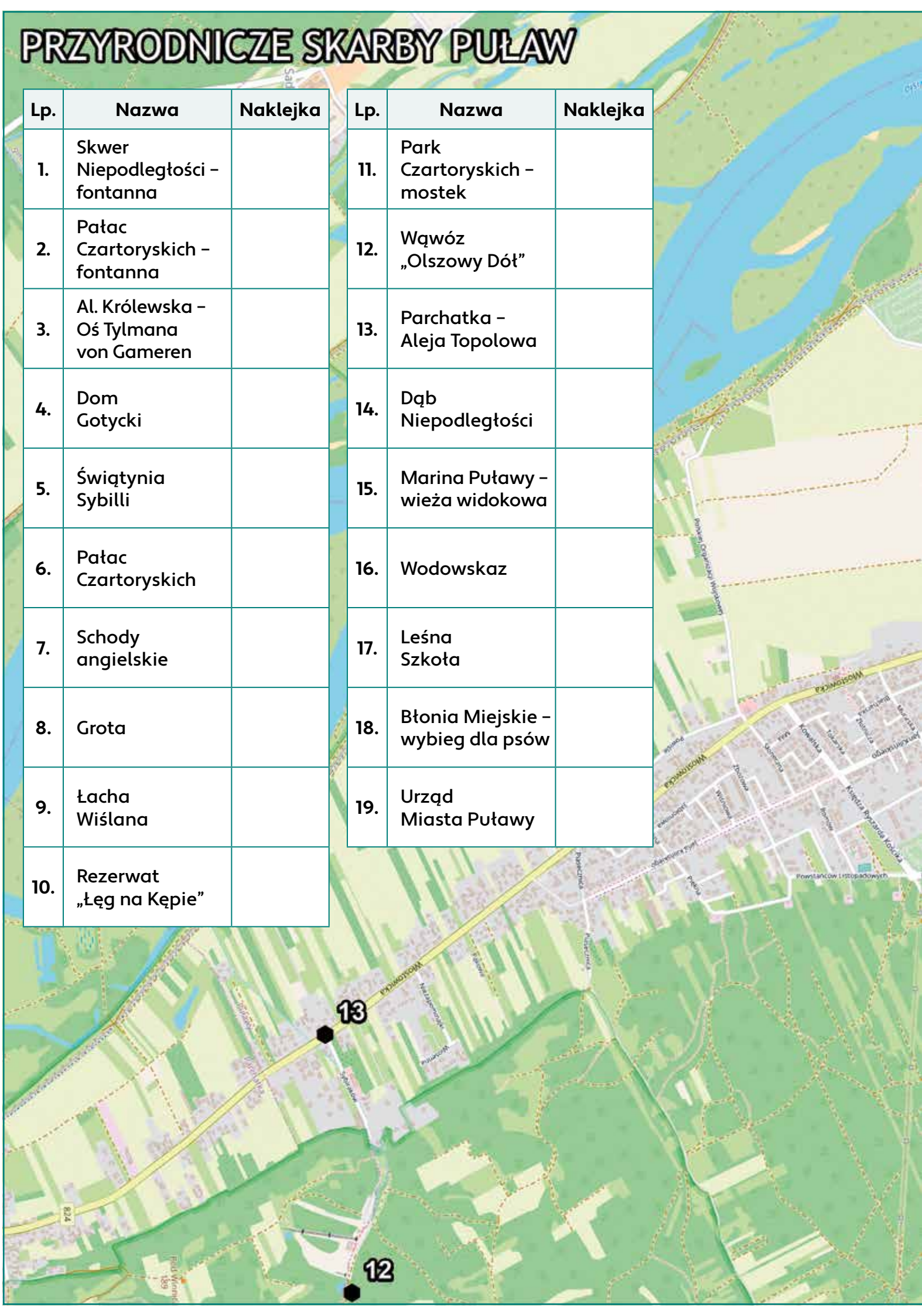

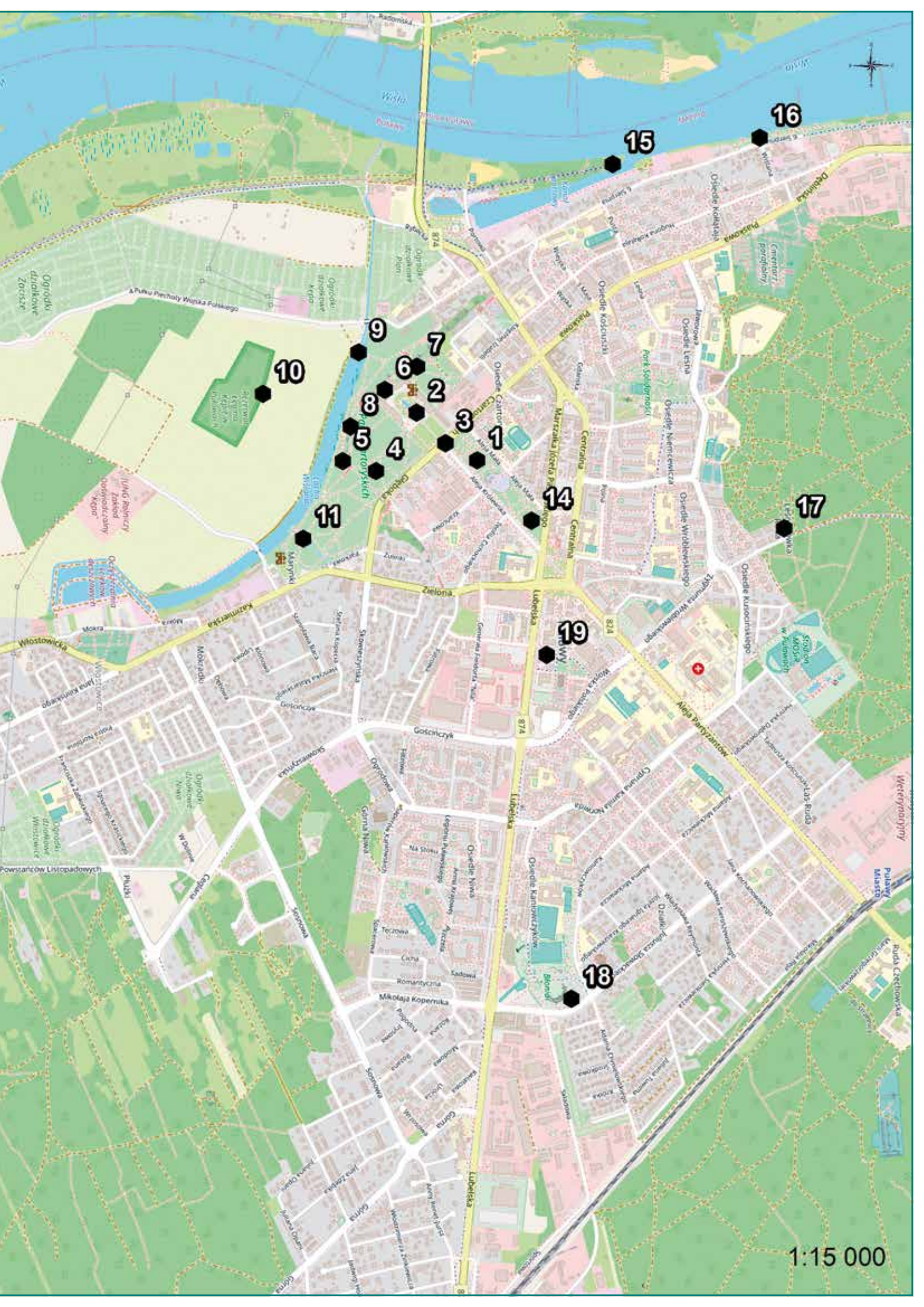
Puławy, 2022

PRZYRODNICZE SKARBY PUŁAW

Lp.	Nazwa	Naklejka
1.	Skwer Niepodległości - fontanna	
2.	Pałac Czartoryskich - fontanna	
3.	Al. Królewska - Oś Tyłmana von Cameren	
4.	Dom Gotycki	
5.	Świątynia Sybilli	
6.	Pałac Czartoryskich	
7.	Schody angielskie	
8.	Grota	
9.	Łacha Wiślana	
10.	Rezerwat „Łęg na Kępie”	

Lp.	Nazwa	Naklejka
11.	Park Czartoryskich - mostek	
12.	Wąwóz „Olszowy Dół”	
13.	Parchatka - Aleja Topolowa	
14.	Dąb Niepodległości	
15.	Marina Puławy - wieża widokowa	
16.	Wodowskaz	
17.	Leśna Szkoła	
18.	Błonia Miejskie - wybieg dla psów	
19.	Urząd Miasta Puławy	

16

15

9

7

6

8

5

10

4

3

2

1

11

14

17

19

18

1:15 000

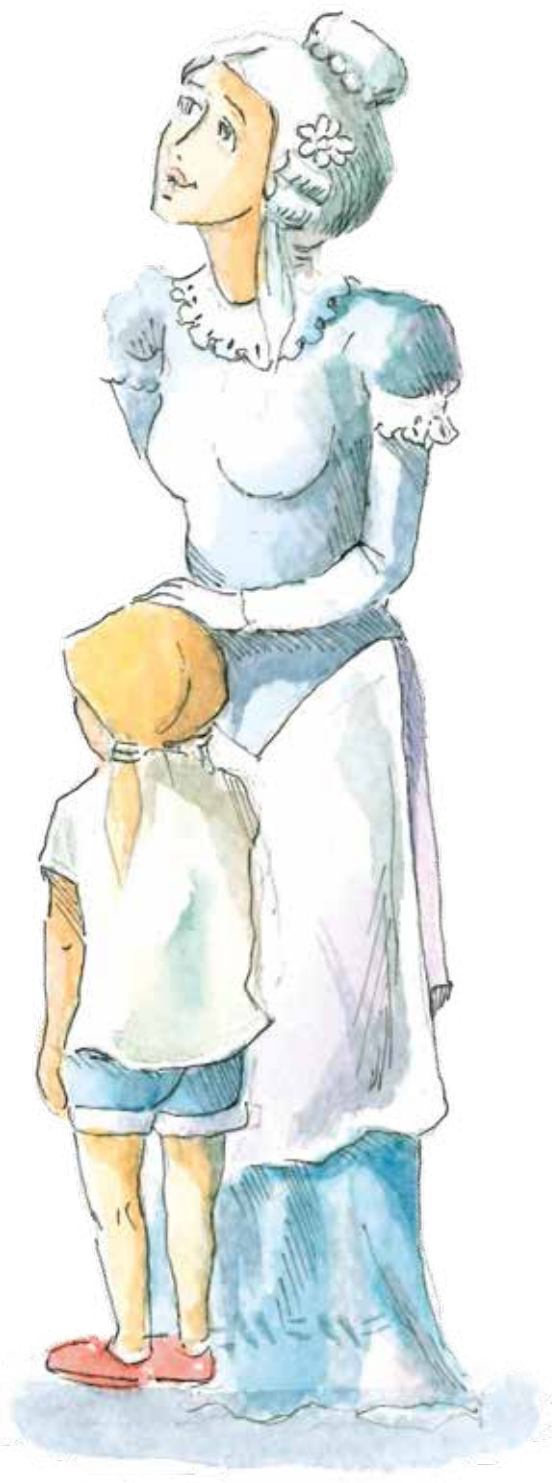
DRODZY CZYTELNICY!

Zapraszamy Was do odkrywania skarbów Puław!

Razem z księżną Izabelą Czartoryską oraz Basią poznacie ciekawe miejsca, przyrodę i historię naszego miasta. Podążajcie wraz z rodzicami śladami Basi.

A może na wycieczkę klasową uda Wam się namówić wychowawcę?

Rozwiążcie zadania, które dla Was przygotowaliśmy i wspólnie odkrywajcie tajemnice Puław.

Cześć, mam na imię Basia. Mieszkam w Puławach. Bardzo lubię moje miasto. W wolnym czasie uwielbiam odkrywać ciekawe zakątki i obserwować zwierzęta. Chociaż Puławy są miastem, to jest tu całkiem dużo przyrodniczych skarbów. Interesuję się modą, lubię też poczytać „Harrego Pottera”.
Chodź ze mną, będę Twoim przewodnikiem!

Witajcie! Nazywam się Izabela Czartoryska. Zamieszkałam w Puławach z mężem, księciem Adamem Kazimierzem Czartoryskim. Dzięki naszej rodzinie Puławy stały się sławne. Do pałacu i ogrodu przyjeżdżali wybitni twórcy i artyści. W czasach, gdy Polska straciła niepodległość, gromadziłam cenne pamiątki. W trakcie swojego życia zgromadziłam ich tak dużo, że w Puławach powstało pierwsze na polskiej ziemi muzeum, a miasto nazywano Polskimi Atenami.

Basia gra na komputerze online z kolegami.
Na dworze jest ładna pogoda, świeci słońce.

Basiu może wyjdiesz na spacer?
Jest taka ładna
pogoda.

Basia wchodzi do parku przez główną bramę. Na drzewie siedzą pawie i krzyczą. Basia zauważa wiewiórkę, która usiłuje zagrzebać orzech na dziedzińcu. Zauważają ją pawie i zaczynają atakować. Wiewiórka ze strachu ucieka na najwyższe drzewo, na sam czubek. Basia to wszystko obserwuje przerażona. Nagle wiewiórka wydaje okrzyk zachwytu, ponieważ zobaczyła coś niezwykłego.

Łał, w końcu zobaczyłam coś,
o czym kiedyś słyszałam.

Tylmanowska oś zachowała się jako aleja.
Tutaj w 1777 r. spacerował król Stanisław August Poniatowski.
Teraz ta ulica nazywa się: Aleja Królewska.

W latach 1671–76 Stanisław Herakliusz Lubomirski, marszałek wielki koronny, zaczął wznosić na stromym skraju wiślanej skarpy obronny pałac, zaprojektowany przez znanego architekta Tylmana z Gameren. Zaprojektował on park w taki sposób, by z pałacu był bardzo daleki widok. Linia prosta ciągnąca się od pałacu, aż do wsi Wronów miała ponad 6,5 km. Potem odchyliła się nieco i ciągnęła jeszcze przez kolejne 2 kilometry.

Rudzia, schodź już z tego drzewa i chodźmy wreszcie do parku.

Basia, słyszysz to?

Pamiętasz jak miałem 12 lat? Od urodzenia księżna Izabela piła przy mnie książkę, czasami głośno czytała jakieś fragmenty. I kiedyś, jak książka była prawie gotowa, zerwała się straszna wichura i rozrzuciła wszystkie kartki po całym parku..."

Tak, pamiętam, wtedy byłem młody i szczupły. Nie to co teraz: ponad 500 cm w pasie!
Dęby rozmawiają dalej:

A pamiętasz grubą Zochę i Helkę? To były lipy... Pewnie zagłuszałyby nas do dzisiaj gdyby nie powaliła ich wichura 20 lat temu.
...w okolicach Puław burza trwała nieco ponad 40 minut, ale straty wyrządziła porównywalne z tropikalnym cyklonem. Bo i taki miała charakter. W porównaniu z wichurą z 28 marca 1997 r. jej siła niszczycielska była kilkakrotnie większa. Najwięcej szkód huragan wyrządził w zabytkowym zespole pałacowo-parkowym. Uszkodzone zostały 932 drzewa, a całkowitemu zniszczeniu uległo aż 309 egzemplarzy. Część złamanych i przewróconych drzew sadzono w czasach księżnej Izabeli Czartoryskiej, założycielki współczesnego parku.
Wśród zniszczonych drzew znalazły się tak rzadkie w Polsce, a zwłaszcza na Lubelszczyźnie, gatunki jak daglezia zielona, orzech czarny, katalpa i wiele innych.

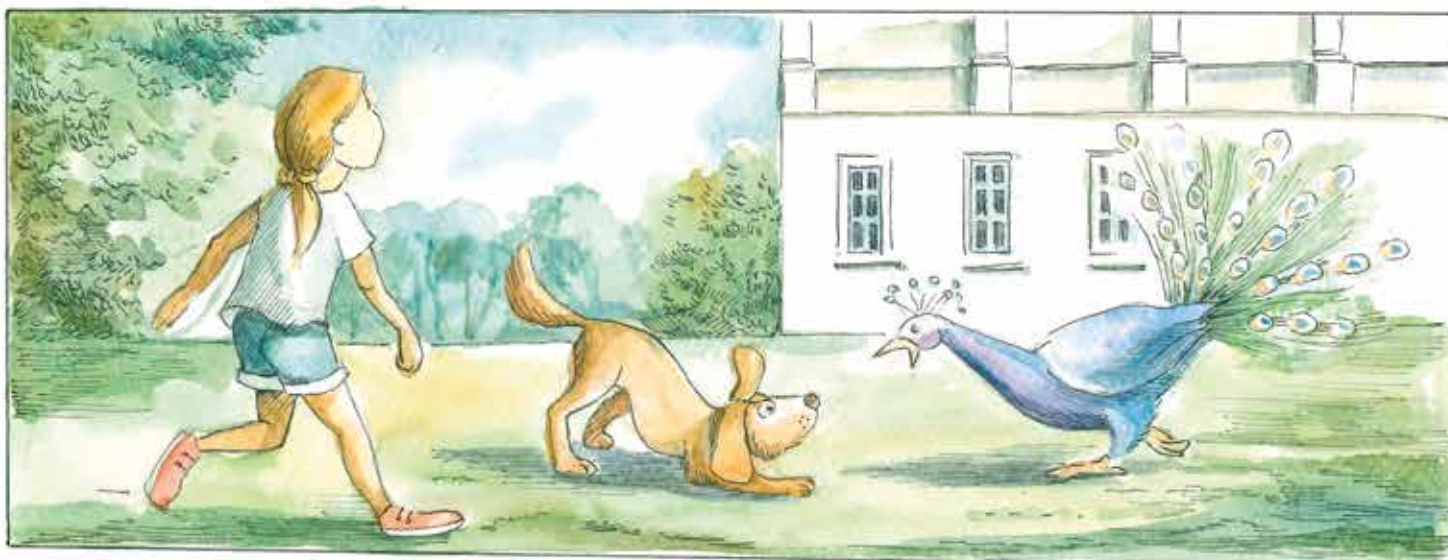
Dziennik Wschodni

Daj już spokój tym starym drzewom, nieładnie tak podstuchiwać.
Wcale ich nie podstuchuję. Chciałam tylko wyjąć przekąskę ze swojej szpiarni. Chcesz jednego?

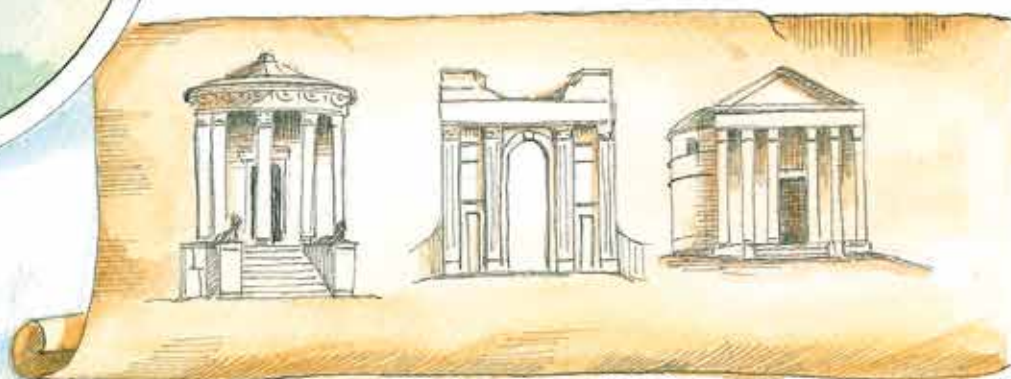
Wiesz Rudzia, ten park wygląda jakby kończył się na horyzoncie i jest tak dziki jakby zakładała go sama natura.

Park w Puławach stanowi pewną całość, nie tylko z pałacem i budowlami ogrodowymi, ale również z miastem. Jest to jedyne miasto w Polsce, o tej wielkości, które rozwinęło się z ogrodu. A co najważniejsze – nie zatraciło tego źródła.

Po powstaniu kościuszkowskim podjęłam decyzję o odbudowie i znacznej rozbudowie parku. Powstał wtedy Dom Gotycki, Świątynia Sybilli, Brama Rzymska oraz kaplica wzorowana na rzymskim Panteonie. Pomysłodawcą wszystkich budowli powstałych w tamtym czasie na terenie osady był architekt Chrystian Piotr Aigner.

1. Odszukaj na pałacu tablicę upamiętniającą Krystynę Krahełską i napisz z jakim znanym pomnikiem Ci się kojarzy.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wpisz tekst tutaj.

2. Udaj się na spacer po parku i wymień 5 gatunków drzew, które tu rosną.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wpisz tekst tutaj.

Chciałabyś poznać więcej zwierząt?”

Wiewiórka proponuje Basi, że jeśli chce poznać więcej zwierząt, które mieszkają w parku, powinna iść na spacer nad Łączą Wiślaną.

Co tu robisz?
Kogo szukasz?
Ja jestem gągoł Grzesz.

Tu w tej grocie żyją nietopierze, a jak pójdziemy dalej to pokaże Ci wyjątkowe miejsce. Tam płynęła kiedyś Wisła. To jej starorzecze.

Spotkałam wiewiórkę Rudzie. Powiedziała mi, że bym przysłała tu poznać inne zwierzęta.

W okolicach Łąchy Wiślanej bystry obserwator może spotkać takie gatunki ptaków jak: łabędź niemy, krzyżówka, gągoł, kokoszka, bączek, łyska, trzciniak, zimorodek, perkoz dwuczuby, dzięcioł zielony, dzięcioł czarny.

Spójrz tam pływa moja żona, wygląda trochę inaczej niż ja. Przyjrzyj się dobrze.

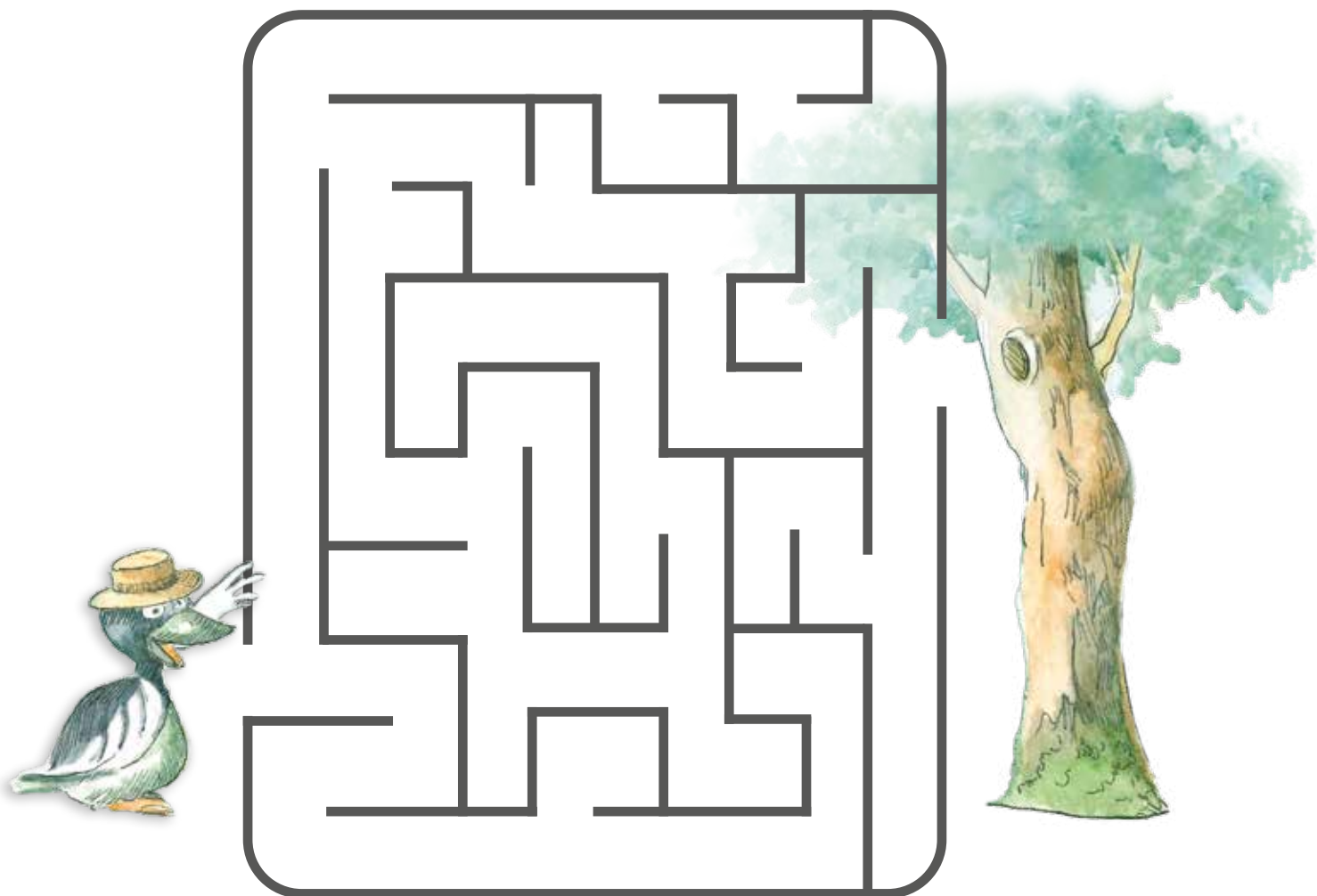

Jestem wyjątkowy bo niewiele kaczek gnieździ się w dziupli. W zasadzie tylko ja i nurogęs. Popatrz w prawo zobaczysz moją dziuplę. Oho, słyszę krzyk moich piskląt, muszę lecieć. Ale ty idź dalej tą ścieżką, tam niedaleko jest jedyny w Puławach rezerwat przyrody, nazywa się "Łęg na Kępie".

LABIRYNT

Pomóż gągotłowi dotrzeć do dziupli, w której czekają na niego pisklęta.

FORMA OCHRONY:

Rezerwat przyrody „Łęg na Kępie” został utworzony w 1963 roku, na powierzchni 4,71 ha, by chronić fragment wiązowego lasu łęgowego. Łęg to rodzaj podmokłego lasu, który raz na jakiś czas zalewały wody rzeki, pozostawiając bardzo żyzny muł. Obecnie las łęgowy jest rzadko spotykany, ze względu na działalność człowieka, który reguluje rzeki i osusza ich doliny. Łęg na Kępie to rezerwat częściowy, który dopuszcza minimalną działalność człowieka. ■

Basia przygląda się jak na brzegu polują żaby. Zauważa kogoś dorosłego fotografującego coś z bliska. To pani entomolog robi zdjęcia ważkom. Oprócz aparatu ma w rękę notatnik i przewodnik do oznaczania owadów. Basia przygląda się z ciekawością i zastanawia, co się dzieje.

Pewnie wyszła zrobić sobie sesję fotograficzną ze swoim zwierzątkiem i jej uciek...?

Szablak!
Ooo, tu jesteś!

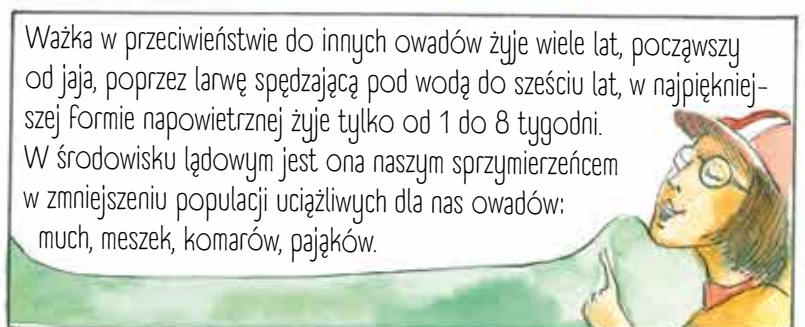
Szablak? Jakie dziwne imię dla psa...
Przepraszam, może pomóc złapać pieski?

Husarz! Siedź spokojnie,
nie uciekaj, już do Ciebie idę.

To żadne pieski. Powiedziałabym raczej,
że to niesamowite drapieżniki.

Ważka w przeciwieństwie do innych owadów żyje wiele lat, począwszy od jaja, poprzez larwę spędzającą pod wodą do sześciu lat, w najpiękniejszej formie napowietrznej żyje tylko od 1 do 8 tygodni. W środowisku lądowym jest ona naszym sprzymierzeńcem w zmniejszeniu populacji uciążliwych dla nas owadów: much, meszek, komarów, pająków.

Puławy są szczególnym miastem. Dzięki bliskości Wisły i jej starorzeczy, a także występowaniu wielu różnorodnych środowisk spotykamy tu, aż ok. 50 gatunków ważek! O! widzisz ten cień? Gdybyśmy przenieśli się ok. 300 mln. lat wstecz, to mogłybyśmy ujrzeć ważkę wielkości dużego ptaka. Niektóre z nich miały rozpiętość skrzydeł ponad 70 cm!

REBUS

Jeśli chcesz się dowiedzieć, do jakiego gatunku należy bohaterka komiksu, rozwiąż rebus.

GARNEK, DZIOBY, GŁÓWKA, ŻÓŁTY +O, NOGA

(łacińska nazwa ważki: *Gomphus flavipes*)

FORMA OCHRONY:

Niektóre rośliny, grzyby czy zwierzęta są objęte szczególną ochroną. Dotyczy to gatunków, którym może zagrazać wyginięcie. Taka ochrona ma zapewnić im odpowiednie warunki do życia. W ramach opieki nad nimi zabrania się ich łapania, płoszenia lub niszczenia roślin i siedlisk, na których występują chronione gatunki. ■

Ponad 200 lat temu, kiedy park należał do mnie, rośło w nim około 260 gatunków różnych drzew i krzewów!
Ponad 100 z nich z wielkim trudem i niemałym kosztem sprowadziłam z za morza.

Basia wraz z rodzicami idzie na spacer. Wchodzą do wąwozu. Jest wczesna wiosna, na drzewach są dopiero pączki liści, runo kwitnie.

Ooo, jak się najadłam. Niepotrzebnie zjadłam ten serniczek.

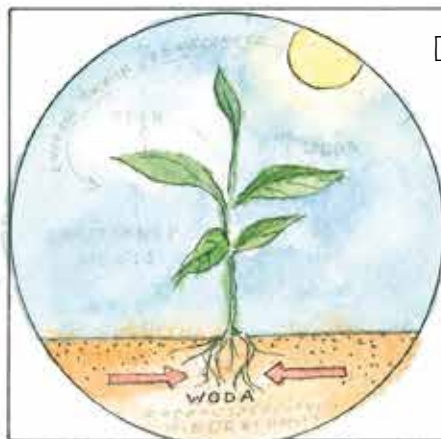
Ja też zjadłem za dużo.

A ja właśnie jem swój obiad.

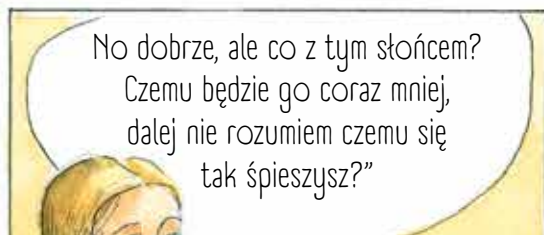

Czy masz na myśli proces fotosyntezy?

Dokładnie tak. Ale muszę się śpieszyć z tym jedzeniem. Co prawda substancji odżywczych w lessowej glebie mam pod dostatkiem, ale słońca z każdym dniem coraz mniej. Do lata muszę się nim nacieszyć.

No dobrze, ale co z tym słońcem? Czemu będzie go coraz mniej, dalej nie rozumiem czemu się tak śpieszysz?"

Spójrzcie w górę. Widzicie ten dąb? I inne drzewa? Już wypuszczają liście. One też potrzebują słońca do życia. Gdy ich rozłożyste korony pokryją się liśćmi, do mnie słońce już nie dotrze. Dlatego ja i inne rośliny zielne np. przylaszczki, miodunki i zawilce muszą się śpieszyć i korzystać ze słońca wiosną. Dlatego wszystkie kwitniemy tak wcześnie - to się nazywa aspekt wiosenny, czyli masowe kwitnienie roślin runa.

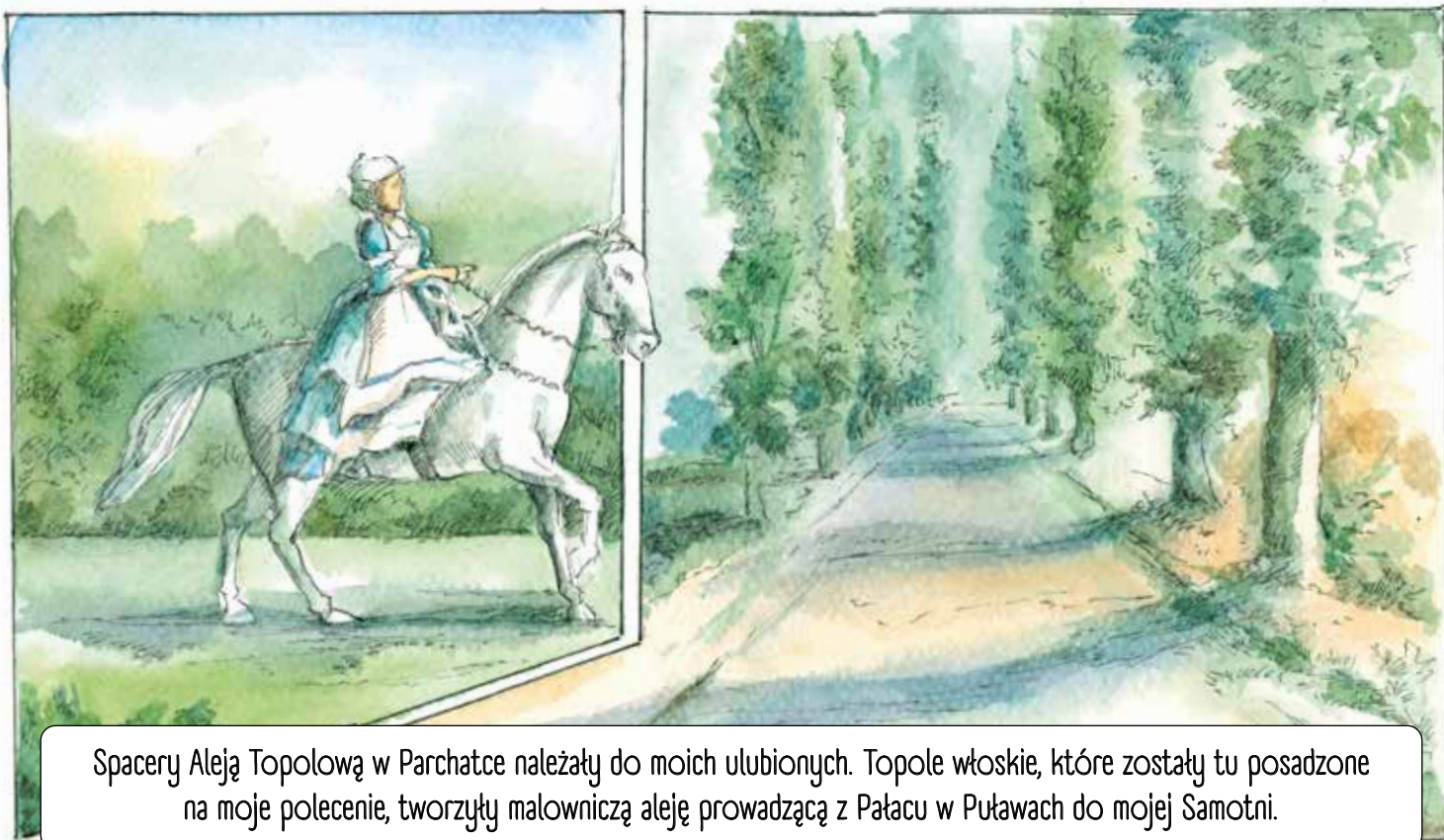
Już wszystko rozumiem. Gromadzisz zapasy wiosną, tak jak zwierzęta jesienią.

Dosyć tych pogaduszek, ruszajmy dalej, trzeba w końcu spalić te kalorie i przyjrzeć się innym roślinom, które rosną w tym wąwozie.

Do zobaczenia za rok!

Spacery Aleją Topolową w Parchatce należały do moich ulubionych. Topole włoskie, które zostały tu posadzone na moje polecenie, tworzyły malowniczą aleję prowadzącą z Pałacu w Puławach do mojej Samotni.

DEKRYPTAŻ

Rozwiąż zagadkę. W miejsce cyfr wpisz odpowiednie litery.
Złam tajny kod i odczytaj nazwę wąwozu, w którym się znajdujesz.

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>								
4	1	3	5	4	7	2	6	9	8								
1	(L)	2	(Y)	3	(S)	4	(O)	5	(Z)	6	(D)	7	(W)	8	(Ł)	9	(Ó)

FORMA OCHRONY PRZYRODY:

Kazimierski Park Krajobrazowy.

Parki krajobrazowe to obszary o szczególnej wartości przyrodniczej i kulturowej. Kazimierski Park Krajobrazowy został utworzony w 1979 r. jako pierwszy w województwie lubelskim. Ma powierzchnię prawie 15 tys. hektarów. Najcenniejszym elementem tego obszaru są wąwozy. Powstają one na tym terenie dzięki miękkiej skale osadowej nazywanej lessiem. Dzięki jej właściwościom, woda spływająca po powierzchni zboczy drąży głębokie, rozgałęziające się korytarze. W okolicy Puław zagęszczenie wąwozów lessowych jest największe w Europie! Na lessie tworzą się żyzne gleby sprzyjające rozwojowi roślin. Dlatego w lasach Kazimierskiego Parku Krajobrazowego rośnie bardzo dużo gatunków roślin. ■

W domu Basi mama w kuchni szykuje kolację, na zegarku godzina 19.00, za oknem już ciemno. Nagle do kuchni wpada młodszy brat i krzyczy.

Mamo, mamo, pani w szkole kazała na jutro na plastykę przynieść żółędzie!

Dobrze, że sobie o tym nie przypomniałeś w łóżku. No cóż, w takim razie kolacja musi poczekać.

Wszyscy wraz z Basią ubierają się i wychodzą.

Dla upamiętnienia dziesięciolecia odzyskania niepodległości Polski młodzież szkół miasta Puławy to drzewo zasadziła 11 listopada 1928 r.

Ale stary ten dąb! Prawie prehistoryczny.

Jaki stary? Nawet setki nie mam! Co to dla dęba, jestem w kwiecie wieku, nie widać? Spójrz jakie mam potężne konary! A jaka korona! A ile żółdzi. Mam niespełna sto lat i już jestem pomnikiem przyrody. No i co tak nagle wszyscy zaniemówili? Powiedziałem coś nie tak?"

Piiiiiiii!!!!

Puszczycy, znowu udało ci się mnie przestraszyć! Znajdź sobie w końcu inne miejsce na czatownię, bo jeszcze ktoś mnie posądzi o te diabelskie piski. Poza tym nie mogę patrzeć jak rzucasz się na te biedne myszy.

Dobrze, dobrze, tylko przetrzę śniadanko i lecę do mojej dziupli na lipę

Pora wracać do domu. Chyba musimy upolować coś do jedzenia w sklepie, bo kolacji już nie zdążą ugotować

ZADANIE

1. Dotknij kory, poczuj jaką ma fakturę. Przyłóż kartkę i w pustym miejscu poniżej rysuj kredką lub ołówkiem po papierze, tak aby odbił się wzór kory.
2. Narysuj tabliczkę „Pomnik Przyrody” obok swojego rysunku z korą drzewa.

FORMA OCHRONY PRZYRODY:

Pomnik Przyrody „Dąb Niepodległości”

Pomniki przyrody to obiekty przyrody żywej lub nieożywionej o szczególnych walorach. Mogą być to np. drzewa, głazy, jaskinie czy wąwozy. W Puławach rośnie 24 drzewa uznane za pomniki przyrody. Każde z nich ma specjalną tabliczkę informacyjną. Jednym z nich jest potężny

i rozłożysty Dąb Niepodległości. Został posadzony w 10 rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę. Obok drzewa znajduje się kamień upamiętniający to wydarzenie. ■

Jest słoneczny letni dzień. Basia z rodziną wybrała się na spacer do Mariny nad Wisłę. Mają ze sobą koszyk piknikowy, zwinięty koc, parasol plażowy i piłkę. Rodzina stoi na wieży widokowej i patrzy w stronę starego mostu na Wisłę. W Puławach są dwa mosty, stary imienia Ignacego Mościckiego i nowy imienia Jana Pawła II.

A wiecie, że on był kiedyś drewniany. Zbudowali go Rosjanie w czasie I wojny światowej. Jednak w czasie II wojny został zniszczony, a po niej szybko odbudowany, już stalowy.

Oooo widać stąd stary most?

Długo jeszcze będziemy tu siedzieć?

Zobaczcie ile jaskótek!

Oj nie! Żadna ze mnie jaskółka! Jestem jerzyk George

Naprawdę? Wyglądasz jak jaskółka.

Mamo pokażę Ci różnicę między jerzykiem a jaskółką.

Różnice: sierpowato wygięte, dłuższe skrzydła Jerzyka, jednolite ubarwienie ciała jerzyka, wszystkie 4 pazury skierowane do przodu u jerzyka, dwa do przodu i dwa do tyłu u jaskółki. Porównaj zdjęcie Jerzyka ze zdjęciem Jaskółki...

Co Ty tu robisz?

Mieszkam! O tam! Przyleciałem niedawno, zimą spędziłem w ciepłych krajach, a teraz czas wychować dzieci. Zanim skończą się wakacje, znów będę zbierał się do dalekiej podróży.

Jerzyk

Jaskółka

Zapraszamy do nas! Siadaj na kocu.

Nie mogę! Muszę latać! Mam króciutkie nogi, nie potrafię chodzić. Ale są one bardzo mocne, mogę się nimi przyczepiać do pionowych ścian.

Dziwny ten Twój dom, wszystkie jerzyki tak mieszkają?

No co Ty! Nie wiesz? Kiedyś jerzyki mieszkają wysoko w górach w szczelinach skał. Teraz nauczyły się żyć w miastach na wysokich budynkach. Ale potrzebują naszej pomocy.

Młody, skąd Ty to wiesz?

Ze szkoły. Mielismy lekcje o ptakach w mieście i już wiem, że można je dokarmiać zimą, robić budki lęgowe i sadzić w miastach krzewy owocowe. To wszystko w Puławach robi Zielen Miejska.

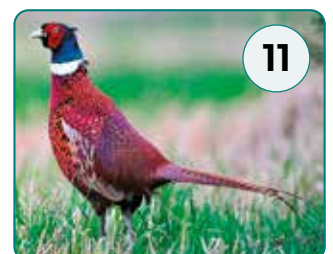
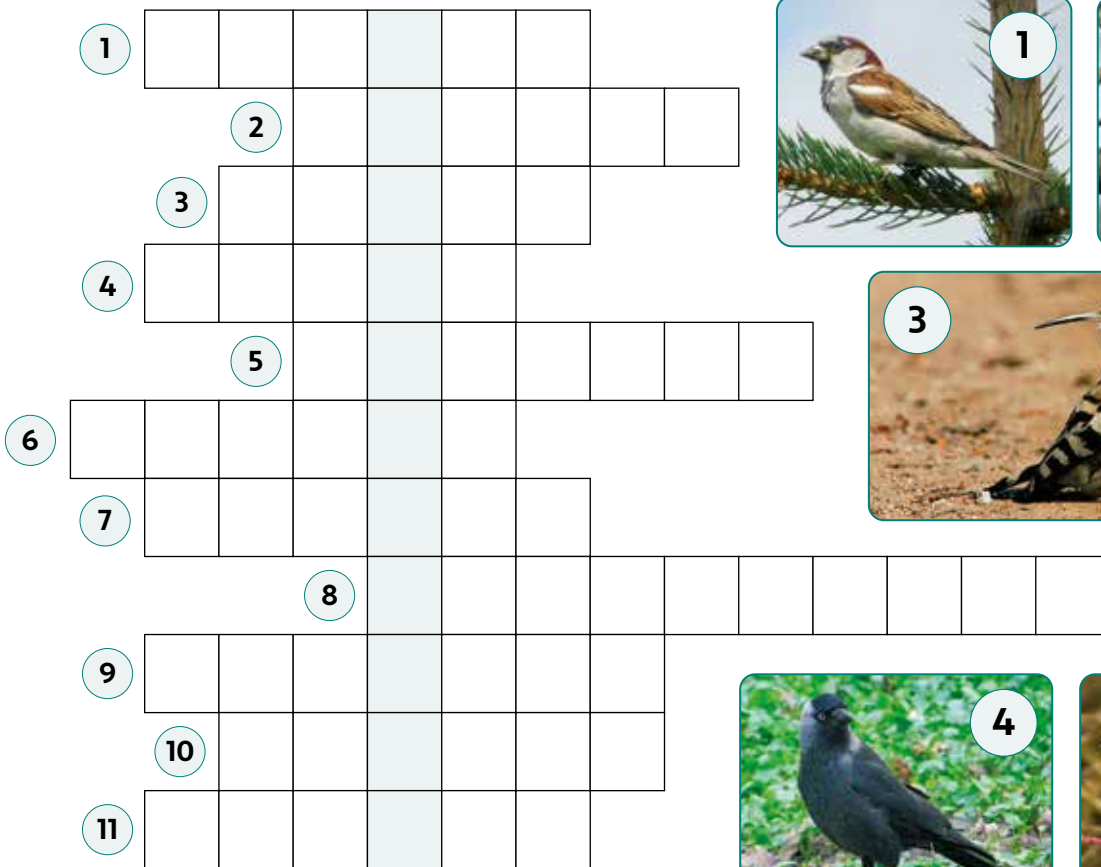
A my za to wszystko co dla nas robicie odwdzięczamy się zjadając tysiące natrętnych much i komarów.

ZADANIE

Para jerzyków w ciągu doby może upolować, aż 40 000 owadów. Głównie komarów i meszek!

Krzyżówka, z ilustracjami ptaków, które występują w Puławach.

Wpisz nazwy ptaków w odpowiednie miejsca, a dowiesz się, jak nazywa się domek dla ptaków zrobiony przez człowieka.

FORMA OCHRONY PRZYRODY:

Gatunkowa ochrona czynna to stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu lub zachowania siedlisk przyrodniczych. Może to być np. odtworzenie osuszonych bagien lub torfowisk, a także koszenie łąk i wypas zwierząt, by cenne przyrodniczo miejsca nie zarastały. Ochroną czynną jest również wywieszanie budek lęgowych oraz domków dla owadów, pozostawianie starych, dziuplastych drzew, oraz prawidłowe dokarmianie ptaków zimą. ■

Raz, dwa, trzy, cztery, pięć! Świetnie Ci poszło. A tak przy okazji, jestem Szczepan, Szczupak pospolity - rzuciłeś we mnie kamykiem, ale nic nie szkodzi. Miło Cię poznać Basiu. Chodzą słuchy, że zwiedzasz Puławę. Może i ja coś Ci opowiem.

Cześć Szczepan. Nie wiedziałam, że w Wiśle są takie duże ryby.

Duże? Nie widziałas sum! A w czasach Nowej Aleksandrii w Wiśle pływały ogromne jesiotry!

Nowej Aleksandrii?

Tak, to dawna nazwa naszego miasta...to było dawno temu. A wiesz skąd wzięła się obecna nazwa miasta „Puławy”?

Pewnie! Już w drugiej klasie się o tym uczyliśmy. Pochodzi ona od starego słowa „pławy” - przeprawianie się przez wodę lub „pulwy” co oznacza nadwiślańskie łęgi. Tak do końca nie wiadomo. Jest też legenda o przetamującej się na pół ławie, ale to chyba nie jest prawdziwa historia.

Zaraz, zaraz... Skoro Puławy kojarzą się z Wisłą i wodą, to dlaczego w herbie jest rycerz na koniu?

Nasz herb pochodzi od Rodu Czartoryskich, któremu Puławy zawdzięczają swój rozwój. „Pogoń”, którą widzisz na wodowskazie była herbem tej rodziny. Budynek, który na nim widzisz, to Świątynia Sybilli.

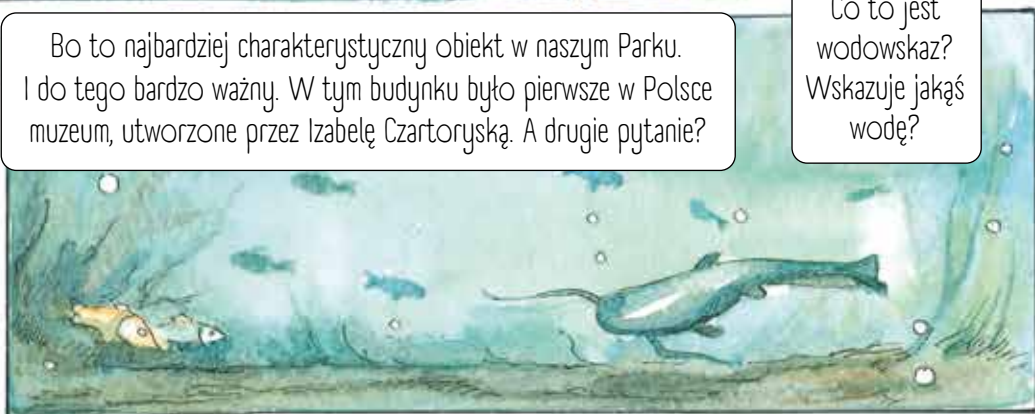
Czekaj mam dwa pytania. Czemu akurat Świątynia Sybilli?

Bo to najbardziej charakterystyczny obiekt w naszym Parku. I do tego bardzo ważny. W tym budynku było pierwsze w Polsce muzeum, utworzone przez Izabelę Czartoryską. A drugie pytanie?

Co to jest wodowskaz? Wskazuje jakąś wodę?

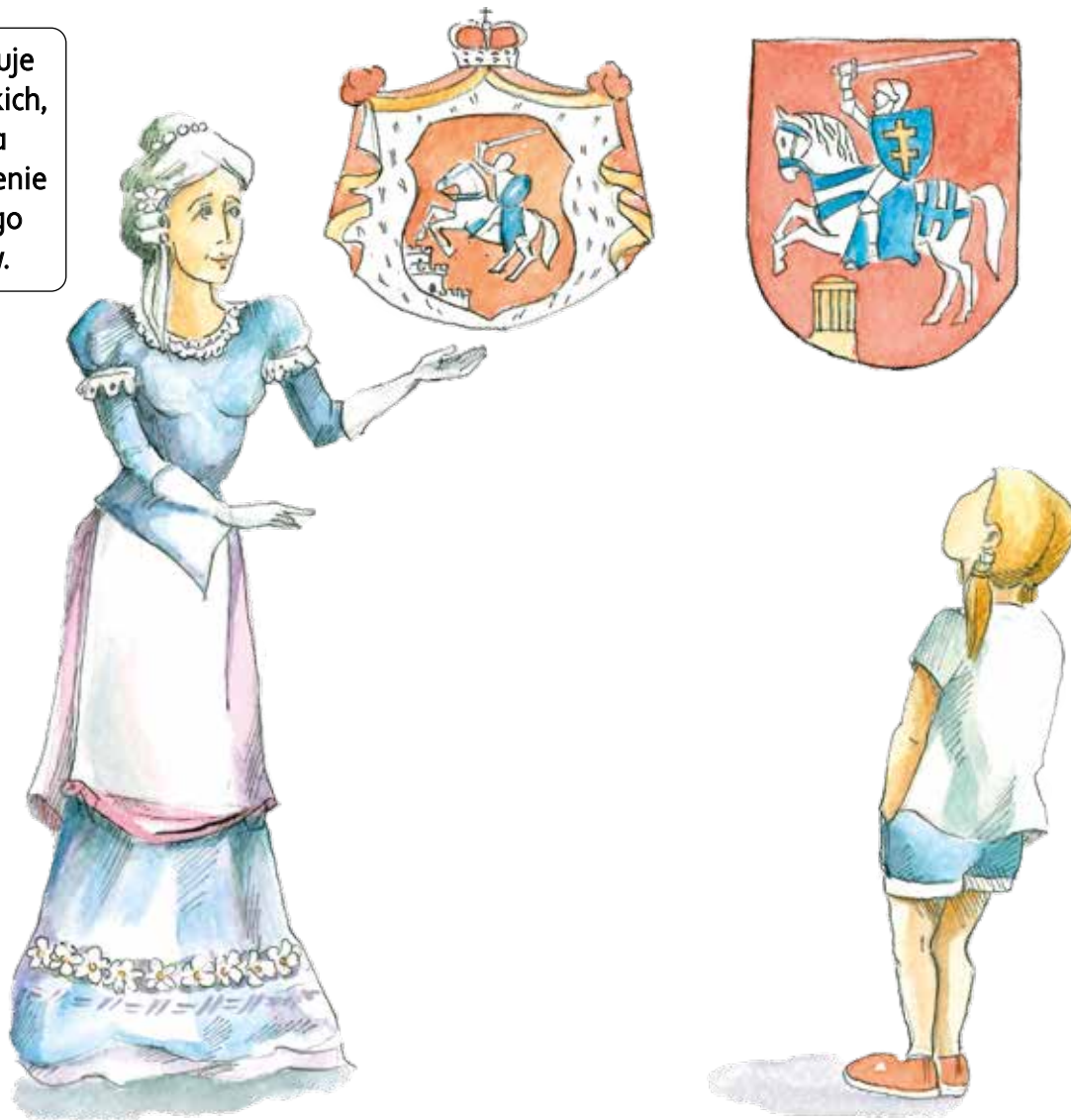

Dokładnie tak. Na wodowskazach odczytuje się poziom wody w rzekach. Na tym, który jest za tobą zaznaczono rekordowe stany Wisły. Ostatnio taka wysoka woda była tu w 2010 roku.

Czasami zdarzają się powodzie i lokalne podtopienia. Mimo regulacji Wisły, nadal jest ona dziką rzeką. Dzięki temu jest tu duża bioróżnorodność. Bioróżnorodność oznacza różnorodność i zmienność życia na Ziemi.

Izabela pokazuje herb Czartoryskich, a obok Basia patrzy na zbliżenie współczesnego herbu Puław.

ZADANIE 1

Przyjrzyj się dokładnie obu herbom i wskaż różnice między nimi.

.....

.....

.....

ZADANIE 2

Gdzie jeszcze znajduje się herb Puław? Wybierz się na wycieczkę spróbuj go odszukać. Podpowiemy Ci, że znajduje się na ważnych budynkach w naszym mieście.

.....

.....

.....

Basia idzie z koleżanką leśną ścieżką. Mają plecaki na plecach, wracają ze szkoły. Jest jesień. Na drzewach nie ma już prawie liści. Szurają nogami w liściach i nagle spod ich nóg wylatuje jeż zwinięty w kulkę.

Przepraszamy nie widziałyśmy Cię? Jak się nazywasz?

Hej, uważajcie trochę!

Jestem Tuptuś, Jeż europejski i właściwie to już dawno nie powinienem kręcić się po lesie.

No właśnie, co ty tu robisz? Dlaczego jeszcze nie śpisz?

Bo nie mam gdzie! Nie mogę znaleźć dobrego miejsca! Za każdym razem jak już zasypiam, ktoś mnie budzi! Nietoperze już dawno śpią. O tam, bardzo blisko, w szkole na strychu, a ja nie mogę znaleźć sobie miejsca.

Nie możesz po prostu pójść na błonia miejskie? Tam jest kilka wypasionych domków dla takich jak ty.

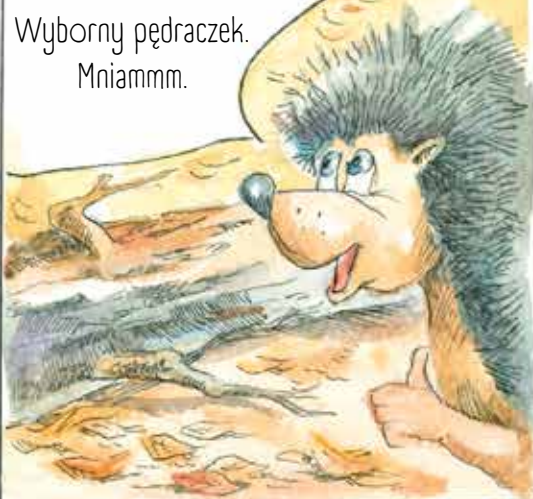
Chodźmy poszukać jakiejś bezpiecznej sterty liści, która mogłaby być Twoją sypialnią.

Pamiętasz Basia, jak byliśmy tu w „Leśnej Szkole” na zajęciach przyrodniczych? Pani mówiła nam, że na martwym drewnie żyje tyyyyyyyule organizmów. Tuptusiu, możesz tu zamieszkać. Będziesz miał i co jeść i gdzie spać.

Trochę śmierdzi grzybami, ale jest całkiem przytulnie. Ooooo! Wyborny pędraczek. Mniamm.

Pamiętasz o urodzinach Ignasia? Jutro spotykamy się tu o 16.

Oh! Zapomniałam o prezencie! Pomożesz mi coś wybrać?

ZADANIE

Korzystając z tablic edukacyjnych znajdujących się na polanie, wypisz 5 korzyści jakie mają mieszkańcy Puław dzięki terenom zielonym w mieście.

FORMA OCHRONY PRZYRODY:

Natura 2000

Obszar Natura 2000 to najmłodsza forma ochrony przyrody w Polsce. Została wprowadzona po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej w 2004 roku. Obszary Natura 2000 chronią gatunki roślin, zwierząt oraz ich siedliska cenne dla całej Europy.

Na terenie Puław znajduje się kilka obszarów Natura 2000. Najważniejsze z nich to:

1. **Obszar Puławy**, który obejmuje kolonię nocków dużych wraz z żerowiskiem.

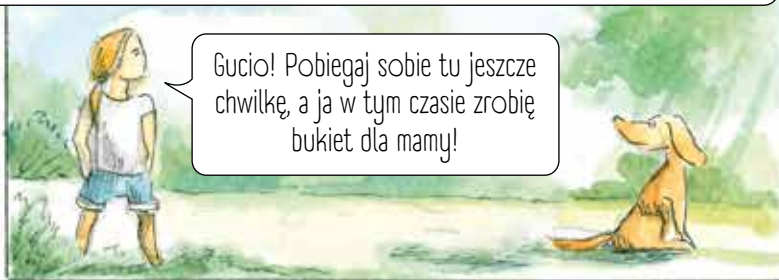
Jest to największa kolonia tych nietoperzy w województwie lubelskim!

2. **Obszar Przełom Wisły** w Małopolsce obejmuje przełomowy odcinek Wisły od Annopola do Puław. Rzeka na tym obszarze nie została zmieniona przez człowieka, a w jej korycie, kiedy stan wody jest niski, tworzą się piaszczyste wyspy – łachy wiślane. To miejsce gniazdowania i żerowania ptaków rzecznych: mew, rybitw i sieweczek. Wiśła to bardzo ważny korytarz ekologiczny, którym przemieszczają się ptaki podczas wędrówek.

3. **Obszar Płaskowyż Nałęczowski** to ostoja położona na terenie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, na terenie, której znajduje się gęsta sieć wąwozów lessowych. ■

Basia bawi się z psem na wybiegu dla psów na Błoniach Miejskich, w tle widać budynki Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej. Jest słoneczny, ciepły dzień. Za wybiegiem widać łąkę kwiatną pełną kolorowych kwitnących roślin.

Gucio! Pobiegaj sobie tu jeszcze chwilkę, a ja w tym czasie zrobię bukiet dla mamy!

Ała! Ostrożnie. Mam na brzuchu pełno pyłku. Zbierałam go od kilku godzin.

Przepraszam, już uciekam, nie chciałam zrobić Ci krzywdy, nie gryź mnie.

Nie jestem psem żeby gryźć, nie mam nawet zębów, czym miałabym Cię ugryźć? Jestem Maja, murarka ogrodowa. W porównaniu z moją kuzynką pszczołą miodną, ja nie mam żądła, nie robię też miodu. Spójrz wyglądam trochę inaczej.

Murarka ogrodowa

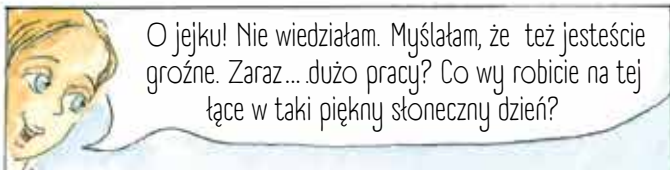
Trzmiel ziemny

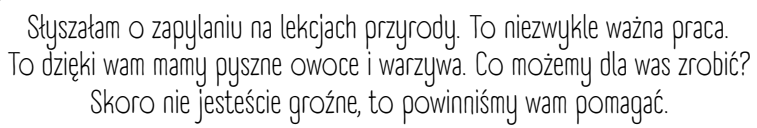
Widok na łąkę kwiatną, na kwiatkach i ponad nimi widać owady: motyle, trzmiele, pszczoły.

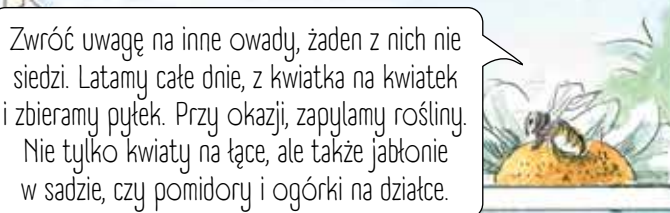
Osy i szerszenie są groźne. Ale nas: pszczoł, trzmieli i innych zapylaczy nie trzeba się bać. Żyjemy swoim życiem i mamy zawsze dużo pracy. Nie w głowie nam ataki na ludzi.

O jekku! Nie wiedziałam. Myślałam, że też jesteście groźne. Zaraz... dużo pracy? Co wy robicie na tej łące w taki piękny słoneczny dzień?

Słyszałam o zapylaniu na lekcjach przyrody. To niezwykle ważna praca. To dzięki wam mamy pyszne owoce i warzywa. Co możemy dla was zrobić? Skoro nie jesteście groźne, to powinniśmy wam pomagać.

Zwróć uwagę na inne owady, żaden z nich nie siedzi. Latamy całe dnie, z kwiatka na kwiatek i zbieramy pyłek. Przy okazji, zapylamy rośliny. Nie tylko kwiaty na łące, ale także jabłonie w sadzie, czy pomidory i ogórki na działce.

Tak, jak najbardziej możecie nam pomóc. Ja na przykład potrzebuję miejsc, gdzie mogę złożyć jajeczka, z których wyklują się moje dzieci.

Jestem jedną z kilku gatunków pszczoł samotnic. Każda z nas ma swoje domy, nie jesteśmy, aż takie rodzinne. Spójrz tutaj! Pracownicy Działu Zieleni Miejskiej zrobili nam już kilka takich domków w Puławach i posiali tę łąkę, żebyśmy miały dużo pysznego jedzenia. A teraz nie obraż się, ale muszę już lecieć do pracy.

Do zobaczenia.

ZADANIE

Bądź przyjacielem dzikich zapylaczy i wykonaj domek dla Murarki ogrodowej.

Przygotuj niezbędne materiały: rolka po papierze toaletowym, trzcina pocięta na kawałki długości Twojej rolki, sznurek.

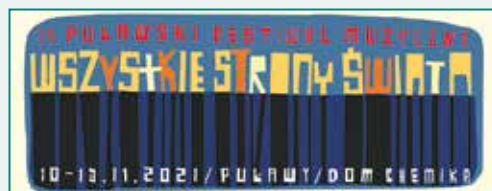
Wykonanie: Przez rolkę przeciągnij sznurek i zawiąż go. Rolkę wypełnij pociętą trzcina, tak ściśle, jak tylko ci się uda. Jeśli chcesz możesz pomalować rolkę farbami akrylowymi, co dodatkowo zabezpieczy domek przed namięknieniem. Uważaj, żeby farba nie dostała się do trzciniowych rurek. Zawieś rolkę w słonecznym miejscu, w miarę możliwości osłoniętym od deszczu np. balkon, altana, weranda.

Narysuj wszystkie elementy, których użyłeś do budowy domku oraz gotowy domek.

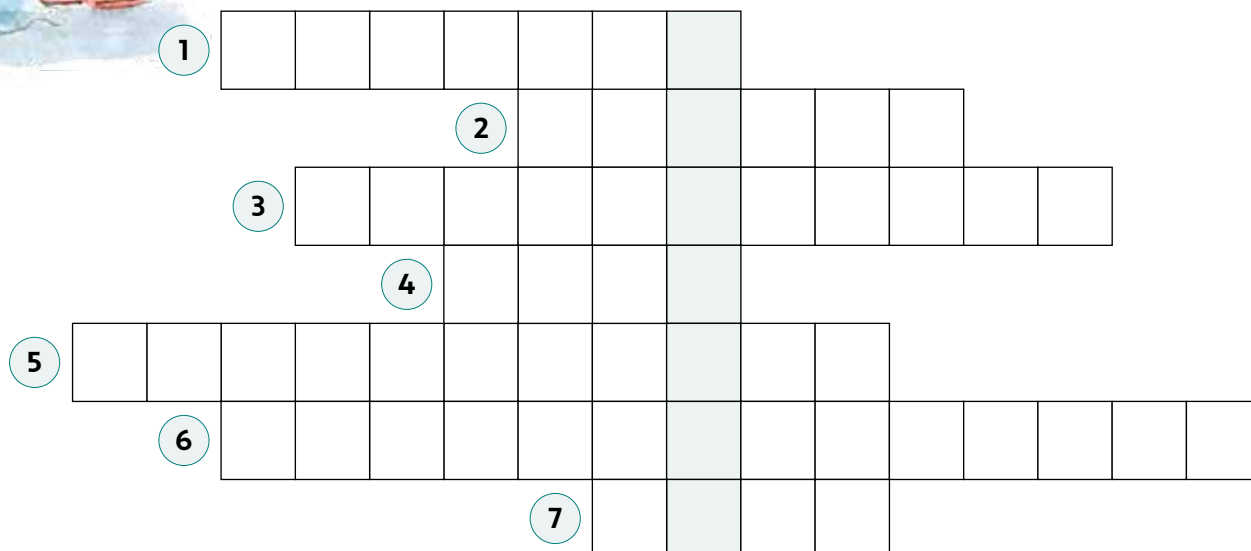
NAJCIEKAWSZE IMPREZY CYKLICZNE ODBYWAJĄCE SIĘ W PUŁAWACH:

- Festiwal Wincentego i Franciszka Lesslów
- Puławski Festiwal Muzyczny „Wszystkie Strony Świata”
- Ogólnopolski Konkurs Tańców Polskich „O Pierścień Księżnej Izabeli”
- Puławskie Lato Bluesowe
- Międzynarodowe Warsztaty Jazzowe sPOKo Jazz Puławy
- Weekendlove Puławy
- Festyn rodzinny „Pożegnanie lata”

KRZYŻÓWKA HISTORYCZNA

1. Dom – jedna z budowli w Parku Czartoryskich, zaprojektowana przez architekta Piotra Aignera.
2. Pierwsze na ziemiach polskich mieściło się w Puławach.
3. Dawna nazwa Puław: Nowa
4. Na nim widnieje rycerz na koniu i Świątynia Sybilli.
5. Czyje nazwisko nosi stary most na Wiśle w Puławach?
6. Pomnik przyrody i skwer w Puławach o tej samej nazwie.
7. Wokół Pałacu Czartoryskich, rośnie w nim wiele gatunków drzew.

Cieszę się, że założony przeze mnie ogród przetrwał do dzisiaj, a Puławy są takim zielonym miastem!
Do tego w pałacu jest muzeum i można kupić nowe wydania moich książek.
Mam nadzieję, że sami odkryjecie jeszcze mnóstwo przyrodniczych skarbów, bo świat wokół jest wspaniały!

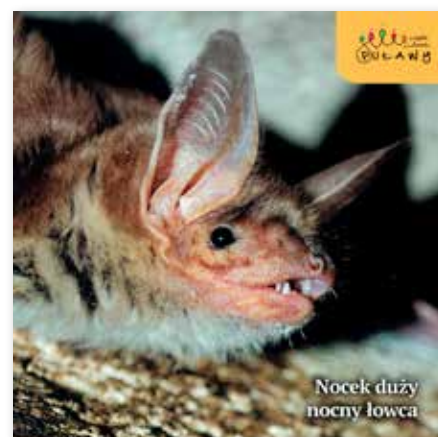
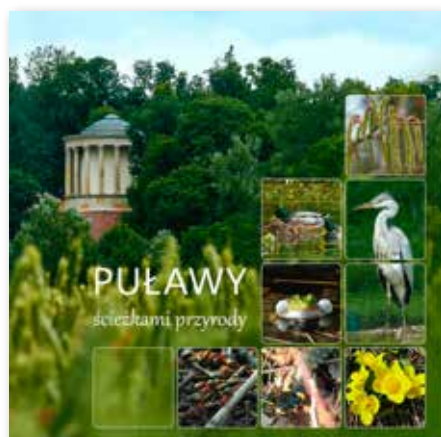
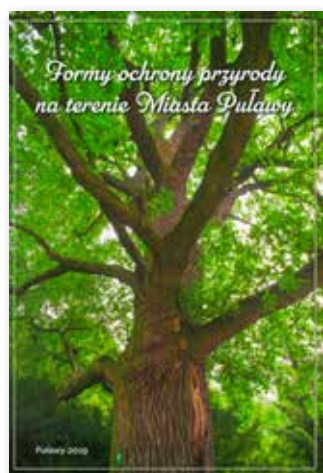
Zarząd Dróg Miejskich w Puławach realizuje działania i kampanie z zakresu edukacji przyrodniczej i leśnej w tym:

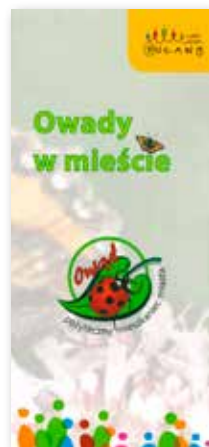
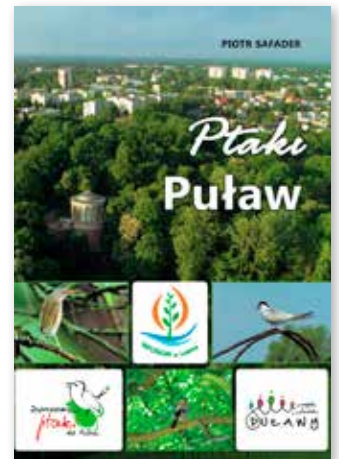
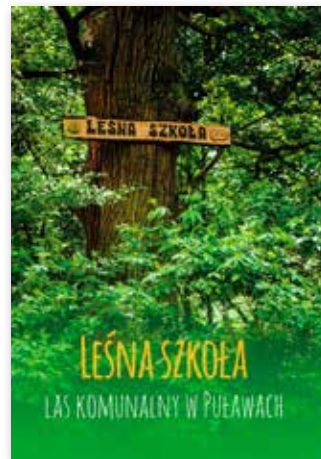
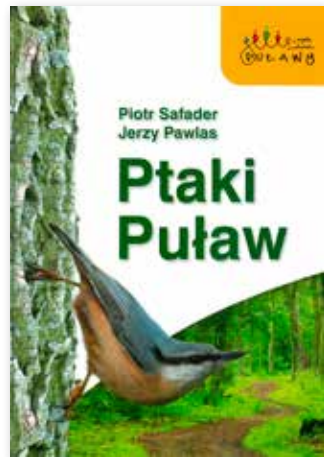
1. Ochronę ptaków i owadów;
2. Ochronę zieleni;
3. Leśna Szkoła.

W ramach prowadzonych programów realizowane są następujące zadania:

1. Konkursy dla dzieci i młodzieży, w tym budowa budek lęgowych.
2. Wydawnictwa i publikacje w formie broszur, książek, folderów.
3. Wycieczki, zajęcia terenowe, lekcje tematyczne.
4. Akcje indywidualne:
 - ochrona jerzyka (informacje dla mieszkańców, ulotki, budki, foldery);
 - inwentaryzacja ornitologiczna miasta;
 - inwentaryzacja przyrodnicza miasta Puławy związana z monitoringiem siedlisk przyrodniczych, gatunków fauny i flory;
 - inwentaryzacja ważek i motyli.

Publikacje edukacyjne są dostępne na stronie internetowej Zarządu Dróg Miejskich w Puławach – <https://zdm.um.pulawy.pl/> oraz w siedzibie Zarządu Dróg Miejskich w Puławach przy ul. Skowieszyńskiej 51

ROZWIĄZANIA ŁAMIGŁÓWEK

■ REBUS – rozwiązanie: **GADZIOGŁÓWKA ŻÓŁTONOGA.**

■ DEKRYPTAŻ – rozwiązanie: **OLSZOWY DÓŁ.**

■ KRZYŻÓWKA Z ILUSTRACJAMI PTAKÓW – rozwiązanie: **BUDKA LĘGOWA.**

hasła:

1. WRÓBEL
2. RUDZIK
3. DUDEK
4. KAWKA
5. MAZUREK
6. CZAPLA
7. ŁABĘDŹ
8. GRUBODZIÓB
9. SIKORKA
10. GAWRON
11. BAŻANT

■ KRZYŻÓWKA HISTORYCZNA – rozwiązanie: **IZABELA.**

hasła:

1. GOTYCKI
2. MUZEUM
3. ALEKSANDRIA
4. HERB
5. MOŚCICKIEGO
6. NIEPODLEGŁOŚCI
7. PARK

Komiks wydany staraniem
Działu Zieleni Zarządu Dróg Miejskich w Puławach
w ramach edukacji przyrodniczej Miasta Puławy
Sfinansowany przez budżet Miasta Puławy

ISBN: 978-83-955310-4-0

Opracowanie scenariusza komiksu oraz tekstów:
Dział Zieleni Zarządu Dróg Miejskich w Puławach
przy współpracy z Muzeum Nadwiślańskim w Kazimierzu Dolnym

Ilustracje:
Tigran Khashmalyan

Wykorzystano zdjęcia:
Robert Bijas, Piotr Safader, Marcin Karetta, Piotr Kawka, Ewa Rauner-Bułczyńska,
Archiwum Zarządu Dróg Miejskich w Puławach

Mapa:
Łukasz Kmieciak

Opracowanie graficzne, druk i oprawa:
Drukarnia ALF-GRAF, Lublin

Uwaga! – Wszelkie prawa zastrzeżone.

Zgodnie z art. 116, 117, 118 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 2022.2509 t.j.), rozpowszechnianie przekazanego opracowania, zarówno jego fragmentów, koncepcji opracowania, wykonanych rysunków, zastosowanych wzorów, a ponadto umieszczanie w systemach przechowywania danych (za wyjątkiem właściwych organów administracji), oraz przekazywanie w jakiegokolwiek formie, w tym elektronicznej, mechanicznej, fotokopii, reprodukcji, przedruku, wykorzystania wystąpieniach publicznych, w telewizji, radiu, bez pisemnej zgody wydawcy – gmina Miasto Puławy – jest zabronione i podlega odpowiedzialności karnej z mocy art. podanego powyżej.

Egzemplarz bezpłatny

ISBN: 978-83-955310-4-0